

26. 04. 2024 r.

Program Instytutu Książki na lata 2024-2029

Grzegorz Jankowicz

SPIS TREŚCI:

Instytut Książki jako instytucja pola literackiego

Diagnoza: współczesne pole literackie i jego podmioty

Działalność programowa Instytutu Książki

Program Krajowy

Dyskusyjne Kluby Książki

Warsztat Literatury

Inne tradycje – program wydawniczy

Krajowe Targi Książki

Portal literacki

Program Zagraniczny

Program Translatorski

Kolegium Tłumaczy

Stypendium im. Albrechta Lemppa

Nagroda Transatlantyk

Nagroda Found in Translation

Non Stop – Literatura Polska za Granicą

Seminarium dla wydawców zagranicznych

Światowy Kongres Tłumaczy Literatury Polskiej

Międzynarodowe Targi Książki

Portale o literaturze polskiej w językach obcych

Wsparcie dla osób piszących i rynku książki

Lista obecności

Pole literackie

Pomost

Program rezydencjalno-stypendialny

Certyfikat dla małych księgarń

Ogólnopolska baza księgarń

Pisma patronackie

Programy rządowe

Biblioteki

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Komputery dla bibliotek

Analiza funkcjonowania bibliotek

I. Instytut Książki jako instytucja pola literackiego

Instytut Książki (zwany dalej IK) to narodowa instytucja kultury, której misją jest animowanie polskiej przestrzeni literackiej z uwzględnieniem działalności wszystkich jej indywidualnych oraz zbiorowych podmiotów, a także upowszechnianie polskiego dziedzictwa literackiego. Do najważniejszych celów statutowych IK należą:

- dbałość o rozwój kultury literackiej w Polsce;
- promocja polskiej literatury w kraju i za granicą;
- inicjowanie i prowadzenie aktywności proczytelniczych w Polsce;
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi rodzimej twórczości literackiej;
- wspieranie rynku książki.

Założeniem leżącym u podstaw koncepcji programowej IK jest przekonanie o ścisłym związku polskiej sfery literackiej z międzynarodowym polem literatury. Za pomocą dostępnych instrumentów instytucjonalnych (programów stałych oraz okresowych), a także dzięki poszerzającej się sieci partnerstw, IK ma wzmacniać kulturowe znaczenie polskiego piśmiennictwa literackiego w kraju i za granicą, jak również nieustannie zwiększać zakres jego oddziaływania.

Pole literackie, będące częścią ogólnego uniwersum społecznego, w określonym momencie historycznym (przypadającym na XIX wiek) zyskało autonomię dzięki interakcjom zachodzącym między funkcjonującymi w nim podmiotami (osoby piszące, instytucje wydawnicze, krytycy literaccy etc.). Na skutek tego procesu wytworzone zostały kryteria oceny, hierarchie wartości oraz reguły konsekracji pisarek i pisarzy, a także określonych dzieł. Należy pamiętać, że autonomia pola literackiego nie była stanem pierwotnym, lecz efektem współdziałania podmiotów zajmujących się szeroko rozumianym piśmiennictwem. Termin „autonomia” wskazuje na niezależność i samowystarczalność, nie powinniśmy jednak zakładać, że jest ona w przypadku danej sfery społecznej gwarantowana. Przeciwnie: pierwotne są impulsy heteronomiczne nieustannie naruszające granice, w których toczy się określona praktyka społeczna. Oznacza to, że zarówno pozycja samej literatury wśród innych aktywności kulturalnych, jak i dynamika jej rozwoju podlegają nieustannym zmianom.

Dziś – w dobie permanentnej rewolucji technologicznej, która ma wpływ na nasze sposoby komunikacji – autonomia pola literackiego jest zagrożona. Bez stałego wsparcia ze strony państwowych instytucji kultury, prowadzących pogłębioną analizę warunków społecznych i przeciwdziałających aktualnym oraz potencjalnym

zagrożeniom, podmioty zajmujące się literaturą będą zdane na siebie. Instytut Książki jako instytucja pola literackiego musi zapewniać systemowe wsparcie neutralizujące (a przynajmniej osłabiające) siły heteronomiczne.

Misję IK można przedstawić za pomocą metafory konstelacji. W jej centrum znajduje się książka traktowana jako posiadający różne emanacje nośnik opowieści, ale także jako określony twór, który nie może być traktowany jako zwykły towar. Wokół owego centrum – w różnej odległości od niego – znajdują się indywidualne i instytucjonalne podmioty (osoby autorskie, wydawnictwa, czasopisma, księgarnie, biblioteki etc.). Bez ich działań oraz interakcji książka nie tylko nie mogłaby powstać, ale też nie weszłaby do obiegu czytelniczego, czyli nie stałaby się częścią kulturowej wymiany i społecznej komunikacji. IK za pomocą narzędzi instytucjonalnych musi nieustannie analizować i mapować tę przestrzeń (badać uwarunkowania oraz ich wpływ na wspomniane podmioty), by szybko i skutecznie reagować na pojawiające się problemy, jak również – przeciwdziałać potencjalnym zagrożeniom. Działalność IK będzie systemowa, niemniej leżące u jego podstaw strukturalne założenia programowe muszą być regularnie weryfikowane, by instytucja nie okrzepła w kształcie uniemożliwiającym jej reakcję na aktualne wyzwania społeczne.

II. Diagnoza: współczesne pole literackie i jego podmioty

Punktem odniesienia dla niniejszego programu czynię wyniki badań socjologicznych, które współprowadziłem i/lub koordynowałem w ostatnich dziesięciu latach.

W 2014 r. współrealizowałem badanie ogólnopolskiej przestrzeni literackiej w ramach projektu naukowego „Literatura polska po 1989 roku w świetle teorii Pierre’a Bourdieu”. W 2018 r. koordynowałem prace zespołu badającego krakowskie pole literackie (było to prekursorskie przedsięwzięcie na skalę miejską i wymagało współpracy między lokalnymi środowiskami literackimi oraz przedstawicielami rynku książki). Wreszcie w 2023 r. pod moim kierownictwem zespół socjolożek i socjologów przeprowadził badania kondycji gdańskich pisarek i pisarzy. Te trzy inicjatywy socjologiczno-literackie dały mi wgląd w strukturę polskiej przestrzeni literackiej oraz pozwoliły zaobserwować zachodzące w niej procesy.

Trzy zjawiska wydają mi się szczególnie ważne z perspektywy działalności Instytutu Książki. Po pierwsze w specyficzny sposób rozumiana jest dziś kategoria środowiska literackiego. Dziesięć lat temu pojęcie to było utożsamiane z grupą pisarek i pisarzy żyjących w danym miejscu i wchodzących ze sobą w relacje o

charakterze profesjonalnym oraz towarzyskim. Obecnie granice środowiska zostały maksymalnie poszerzone, a wśród przynależących do niego podmiotów wymieniane są wszystkie osoby, które zajmują się literaturą (nie tylko pisarki i pisarze, ale też wydawcy, redaktorki, tłumacze, korektorki, promotorzy, influencerki, bibliotekarze, czytelniczki, krytycy, księgarki i inni). Skutkuje to zmianą pozycji autorek i autorów. Niegdyś to na nich przede wszystkim koncentrowała się uwaga odbiorców kultury i to dla nich najczęściej przeznaczone były programy wsparcia organizowane przez instytucje publiczne. Dziś grupa docelowa jest liczniejsza. W związku z tym – nie zapominając o fundamentalnej roli, jaką odgrywają autorki i autorzy – należy uwzględnić w opracowywaniu programów instytucjonalnych również inne podmioty zajmujące się literaturą. Kierunek pożądanych zmian można zilustrować na przykładzie tłumaczek i tłumaczy. Do tej pory IK zajmował się głównie tłumaczami literatury polskiej, czyli promotorami rodzimej twórczości za granicą, a przecież osoby przybliżające polszczyźnie literaturę obcojęzyczną w nie mniejszym stopniu przyczyniają się do rozwoju naszej przestrzeni literackiej.

Po drugie zmienił się sposób, w jaki osoby piszące myślą dziś o autonomii. Dekadę temu dominujące przeświadczenie na temat twórczości literackiej odpowiadało temu, co Pierre Bourdieu nazwał „ekonomią na opak”. Zgodnie z tą koncepcją wartościowa literatura może powstać wyłącznie wtedy, gdy zanegowane zostaną czynniki heteronomiczne na czele z impulsami ekonomicznymi. Prowadziło to bardzo często do wyparcia finansowego aspektu pracy twórczej. Osoby zwracające na to uwagę i domagające się godziwego wynagrodzenia były krytykowane za merkantylne podejście do sztuki (osłabiające autonomię dzieła, twórcy oraz całego pola literackiego). Dziś pisanie traktowane jest jak praca, za którą osoba pisząca powinna otrzymywać adekwatne wynagrodzenie. Co więcej – właśnie w mechanizmach instytucjonalnych, dzięki którym można uregulować sprawy związane z ekonomicznym aspektem twórczości literackiej, pisarki i pisarze widzą szansę nie tylko na poprawę własnej sytuacji materialnej, ale także na zwiększenie artystycznej autonomii. IK powinien dołożyć wszelkich starań, by zapewnić osobom piszącym wsparcie w formie mecenatu bezpośredniego i pośredniego. Musi także upowszechniać standardy poprawiające relacje autorek i autorów z instytucjami wydawniczymi oraz promującymi książki.

Po trzecie pojawił się nowy model uprawiania zawodu pisarza. Do tej pory socjologia literatury wskazywała dwa sposoby funkcjonowania osób autorskich. Modelem najbardziej pożądanym, bo dającym największą autonomię twórczą i bytową, jest pisanie zawodowe, w przypadku którego dochody pisarza z publikacji własnych książek osiągają tak wysoki poziom, że inne aktywności zarobkowe

okazują się niepotrzebne. W większości przypadków piszący nie mogą się jednak obyć bez dodatkowej pracy, która stanowi dla nich główne zaplecze finansowe. Francuski socjolog Bernard Lahire nazwał ten model „podwójnym życiem pisarza”. Jego wariantem jest sytuacja, w której główny zawód, choć niepolegający na pisaniu, związany jest jednak z literaturą (np. dana osoba pracuje na co dzień w instytucji kultury), co zmniejsza wewnętrzny dysonans i umożliwia dwuwymiarowy udział w polu literackim. Z badań prowadzonych w 2023 roku wynika, że coraz bardziej upowszechnia się nowy sposób działania, a mianowicie forma hybrydowa, w której pisarka lub pisarz utrzymuje się z różnych prac okołoliterackich. W tym ostatnim przypadku pisanie jest tylko jedną z wielu różnych aktywności literackich, które podejmowane są naprzemiennie i z nieprzewidywalną intensywnością. Model ten pozwala, co prawda, poświęcić się literaturze w różnych jej wymiarach, ale po pierwsze ogranicza czas potrzebny na pisanie, a po drugie wymaga dodatkowych kompetencji (można w tym kontekście mówić o wielozadaniowości). W mojej ocenie ta forma działania jest wymuszana przez rynek, który wpływa na dynamikę rozwoju pola literackiego i warunki w nim panujące. Nawet jeśli niektóre osoby radzą sobie z podobną wielozadaniowością, powstaje pytanie, jak zadbać o resztę piszących, dla których model ten jest tymczasowo lub ostatecznie nieosiągalny? Instytut Książki musi uwzględnić opisywane zjawisko i – oddziałując na całą przestrzeń literacką – walczyć z potencjalnie generowanymi przez nie nierównościami.

III. Działalność programowa Instytutu Książki

Nowy Instytut Książki będzie miejscem przecinania się dróg różnych aktorek i aktorów pola literackiego. Jako instytucja działająca na rzecz tej przestrzeni i tych podmiotów IK będzie dbał o upowszechnianie najlepszych standardów – związanych zarówno z jakością samej twórczości literackiej, jak i z regułami funkcjonowania rynku książki. Będzie otwarty na wszystkie środowiska twórcze oraz na przedstawicielki i przedstawicieli różnych branż działających w sferze literackiej.

Działalność programową IK podzieliłem na cztery obszary: Program Krajowy, Program Zagraniczny, Wsparcie dla Osób Piszących i Rynku Książki oraz Biblioteki. Dwa podstawowe wektory działania – dośrodkowy i zewnętrzny – są ze sobą ściśle połączone. Wspomniałem wcześniej, że polskie pole literackie jest częścią międzynarodowej przestrzeni literatury. Wyjątkowość polskiej oferty pisarskiej (współczesnej oraz dawnej) jest bezdyskusyjna i to właśnie na nią należy zwrócić

uwagę zagranicznym wydawcom i tłumaczom, nie zapominając przy tym, że wymiana literacka jest dziś wielostronna (to, co lokalne przedostaje się do obiegu ogólnego, zaś to, co globalne, jest często wykorzystywane i aktualizowane na rodzimym gruncie). IK musi włączać pisarki i pisarzy oraz instytucje rynku książki w ten uniwersalny obieg literacki.

PROGRAM KRAJOWY

W ramach Programu Krajowego IK skoncentruje się w szczególności na prowadzeniu i wspieraniu aktywności proczytelniczych dla różnych grup odbiorczych oraz na własnej działalności wydawniczej. Wśród realizowanych programów znajdują się m.in.:

- 1) **Dyskusyjne Kluby Książki.** Projekt będzie realizowany przez Instytut Książki we współpracy z bibliotekami wojewódzkimi oraz opcjonalnie z innymi podmiotami publicznymi prowadzącymi działalność kulturalną lub edukacyjną (np. domy kultury, instytuty, placówki oświatowe, fundacje, stowarzyszenia, areszty śledcze, więzienia, kluby sportowe, księgarnie etc.). Jego celem jest rozwijanie kompetencji lekturowych wśród osób należących do różnych grup wiekowych i posiadających różne doświadczenie czytelnicze, a także kreowanie przestrzeni przyjaznej lekturze w instytucjach publicznych. Chodzi o uspołecznienie praktyki czytelniczej, która dzięki temu staje się częścią nie tylko jednostkowej, ale też zbiorowej formy życia. Organizowane w regularnym trybie spotkania dyskusyjne pozwalają uczestniczkom i uczestnikom na rozwijanie relacji z konkretnym miejscem, zaś prowadzącym je instytucjom dają szansę na wielowymiarową współpracę z lokalnymi społecznościami. W związku z tym, że dobór lektur zależy od woli osób uczestniczących, dzięki udziałowi w projekcie rozwija się również poczucie sprawczości i odpowiedzialności za literaturę w przestrzeni publicznej.
- 2) **Warsztat Literatury.** Cykl szkoleń przeznaczony dla osób prowadzących (lub chcących prowadzić) warsztaty czytelnicze. Organizowane przez Instytut Książki we współpracy z wybranymi placówkami kulturalnymi i edukacyjnymi zajęcia dla moderatorów i moderatorek związanych z Dyskusyjnymi Klubami Książki lub działających niezależnie od nich. Grupą odbiorczą programu mogą być również nauczycielki i nauczyciele. Prezentacją różnych sposobów myślenia o literaturze oraz modeli lektury. Założeniem leżącym u podstaw tego projektu jest przekonanie o tym, że

literatura stanowi niewyczerpywalny rezerwuwar języków, za pomocą których możemy odnosić się do siebie oraz otaczającego nas świata. Jako medium, dzięki któremu możemy rozwijać umiejętności poznawcze i komunikacyjne, literatura stanowi fundament relacji społecznych. Uczestnicy szkoleń dowiedzą się, w jaki sposób pracować z tekstem literackim, by inspirująco powiązać go z indywidualnym i zbiorowym doświadczeniem.

- 3) **Inne tradycje – program wydawniczy.** Instytut Książki zajmie się wydawaniem książek o dużej wartości artystycznej i merytorycznej, których publikacja gdzie indziej byłaby trudna lub wręcz niemożliwa ze względu na ich niekomercyjny charakter. Celem programu jest upowszechnianie literatury nieobecnej w świadomości czytelników i czytelniczek. Chodzi o wprowadzanie do obiegu społecznego (ze szczególnym uwzględnieniem obiegu edukacyjnego) wartościowych publikacji poetyckich, prozatorskich oraz eseistycznych. Będą to książki pochodzące z różnych kręgów językowych, zarówno dawne, jak i współczesne. Projekt Inne tradycje skierowany jest do szerokiego kręgu odbiorców.
- 4) **Krajowe Targi Książki.** IK będzie pomagał małym i średnim wydawcom w udziale w krajowych targach książki. Organizując stoiska kolektywne, umożliwi prezentację oferty wydawniczej tym oficynom (zwłaszcza regionalnym), które z powodów finansowych nie mogłyby sobie na to pozwolić. Celem programu jest promocja ambitnej oferty książkowej niezależnych wydawnictw, a także tworzenie przestrzeni do ich współpracy.
- 5) **Portal literacki.** Portal internetowy prezentujący szeroką paletę materiałów literackich oraz o literaturze (recenzji, dyskusji, esejów etc.). Jego celem będzie komentowanie bieżącego życia literackiego oraz ukazujących się publikacji książkowych (polskich oraz zagranicznych). Będzie także pełnił rolę wirtualnej przestrzeni integrującej środowiska literackie.

PROGRAM ZAGRANICZNY

W ramach Programu Zagranicznego IK zajmie się przede wszystkim wspieraniem tłumaczeń literatury polskiej na języki obce i publikacji tych utworów za granicą, na organizowaniu i wspieraniu prezentacji polskich książek, polskich twórców i twórczyń literatury oraz promocji polskiej literatury w przestrzeni międzynarodowej. Wśród realizowanych programów znajdują się m.in.:

- 1) **Program Translatorski ©POLAND, w tym Sample Translations ©POLAND i Program Promocji Literatury Polskiej BooksfromPoland.pl.** Program Translatorski ©POLAND działa nieprzerwanie do 25 lat i jest jednym z najważniejszych przedsięwzięć umożliwiających promocję polskiej literatury za granicą. O środki finansowe z programu mogą ubiegać się zagraniczni wydawcy, finansując w ten sposób koszty tłumaczenia, zakupu praw autorskich, a w wyjątkowych przypadkach także druku i promocji. W ten sposób IK zapewnia polskiej literaturze (zarówno współczesnej, jak i dawnej) obecność w międzynarodowym obiegu czytelniczym.
Program Sample Translations przeznaczony jest dla zagranicznych tłumaczek i tłumaczy polskiej literatury. IK dofinansowuje przekłady fragmentów wybranych dzieł literackich (do 20 stron). Tłumaczenia mogą zostać włączone do oferty wydawniczej przygotowanej dla potencjalnego wydawcy. Oddanie inicjatywy tłumaczom, czyli osobom, które mają stały kontakt z literaturą polską i są jej naturalnymi ambasadorami, może przyczynić się do zwiększenia różnorodności polskiej oferty wydawniczej na zagranicznych rynkach.
W ramach programu BooksfromPoland.pl realizowane są inicjatywy zwiększające międzynarodową rozpoznawalność wybranych polskich autorek i autorów. Ta forma prezentacji skierowana jest do szerokiego grona odbiorców i prowadzona jest za pomocą różnych instrumentów marketingowych.
- 2) **Kolegium Tłumaczy.** Program rezydencjalno-stypendialny przeznaczony dla tłumaczek i tłumaczy literatury polskiej. IK oferuje możliwość pobytu we własnych lokalach rezydencjalnych. Celem wizyty mają być prace związane z przekładem książki. Z oferty mogą skorzystać osoby z różnym doświadczeniem translatorskim. Warunkiem jest przynajmniej jeden przekład z literatury polskiej ogłoszony drukiem lub na profesjonalnie wydawanym literackim portalu internetowym.
- 3) **Stypendium im. Albrechta Lemppa** przyznawane przez IK we współpracy z Fundacją Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Literarisches Colloquium Berlin dla pisarzy z Polski i z Niemiec, niemieckich tłumaczy literatury polskiej i polskich tłumaczy literatury niemieckojęzycznej. Albrecht Lempp był twórcą pierwszej koncepcji promocji polskiej literatury za granicą, to dzięki

niemu zapczątkowana została działalność, którą kontynuuje i rozwija Instytut Książki.

- 4) **Nagroda Transatlantyk.** Doroczne wyróżnienie przyznawane zagranicznym ambasadorom polskiej literatury i kultury za wyjątkowe zaangażowanie w działalność prezentystyczną i promocyjną. Nagroda może trafić w ręce tłumaczek, wydawców, krytyczek, badaczy literatury i animatorek życia kulturalnego pod warunkiem, że mają one i oni zagraniczne obywatelstwo i prowadzą swoją działalność w przestrzeni zagranicznej. Wyboru dokonuje jury składające się z kilku laureatów poprzednich lat i reprezentujących różne pokolenia ekspertów zajmujących się tłumaczeniem oraz upowszechnianiem literatury.
- 5) **Nagroda Found in Translation.** Wyróżnienie przyznawane przez Instytut Książki, Instytut Kultury Polskiej w Londynie oraz Instytut Kultury Polskiej w Nowym Jorku za najlepszy w danym roku przekład (wydany w postaci książki) polskiej literatury na język angielski. W skład jury wchodzi przedstawicielki i przedstawiciele instytucji nagradzających oraz laureaci z kilku ubiegłych lat. Grono jurorów może zostać poszerzone o ekspertów (np. zagranicznych krytyków).
- 6) **NON STOP- Literatura Polska za Granicą.** Program umożliwia wsparcie udziału polskich twórców książek, także osób związanych z rodzimym polem literackim (nie tylko pisarzy, ale np. ilustratorek czy tłumaczy) w zagranicznych wydarzeniach kulturalnych. O dofinansowanie mogą wystąpić działające poza Polską instytucje.
- 7) **Seminaria dla wydawców zagranicznych.** Program przeznaczony dla zagranicznych wydawców, którzy co rok będą mogli wziąć udział organizowanych w Krakowie spotkaniach mających na celu szeroką prezentację polskiej oferty wydawniczej. W ramach seminarium odbywają się spotkania z przedstawicielkami polskich wydawnictw, pisarzami, krytyczkami i badaczami polskiej literatury.
- 8) **Światowy Kongres Tłumaczy Literatury Polskiej.** Odbywająca się co cztery lata impreza, na którą zapraszani są zagraniczni tłumacze. Ma ona dwa cele: chodzi o docenienie pracy, jaką tłumacze wykonują na rzecz polskiej kultury,

przekładając i promując naszą literaturę w międzynarodowej przestrzeni literackiej, a także o tworzenie warunków do współpracy pomiędzy osobami prowadzącymi działalność translatorską.

- 9) **Międzynarodowe Targi Książki.** Udział w międzynarodowych targach książki jest jednym z najefektywniejszych sposobów promocji polskiej literatury za granicą. IK organizuje dwa rodzaje stoisk: kolektywne (na najważniejszych imprezach targowych) oraz informacyjne. Program daje wydawcom oraz reprezentantom branży książkowej pośredniczącym w transakcjach wydawniczych możliwość wynajęcia przestrzeni w ramach stoiska po preferencyjnych stawkach.
- 10) **Portale o literaturze polskiej w językach obcych.** Dzięki prowadzonym przez IK portalom możliwe będzie poszerzenie kręgu potencjalnych odbiorców rodzimej twórczości literackiej. Działalność portali będzie komplementarna względem innych programów zagranicznych IK.

WSPARCIE DLA OSÓB PISZĄCYCH i RYNKU KSIĄŻKI

W ramach programu Wsparcie dla Osób Piszących i Rynku Książki Instytut Książki we współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego zajmie się przede wszystkim przygotowaniem rekomendacji i propozycji rozwiązań problemów społecznych, strukturalnych, instytucjonalnych, finansowych i prawnych związanych z szeroko rozumianym polem literackim i działaniami wszystkich jego indywidualnych oraz zbiorowych podmiotów, w tym podmiotów rynku książki. Ponadto będzie prowadził i wspierał programy rezydencjalno-stypendialne dla pisarzy, tłumaczy, krytyków, wydawców, redaktorów, ilustratorów oraz księgarzy, a także prowadził badania pola literackiego i udostępniał raporty na jego temat. IK będzie tworzył, organizował, prowadził i wspierał programy szkoleniowe dla tłumaczy, krytyczek i redaktorów. Wśród realizowanych zadań znajdują się m.in.:

- 1) **Lista obecności.** Program stypendialny przeznaczony dla osób debiutujących, który umożliwi im pracę nad pierwszą książką. W przypadku najlepszych debiutów – zaoferowane zostanie wsparcie finansowe publikacji książkowej, o które będą mogli ubiegać się wydawcy.
- 2) **Pole literackie.** IK zajmie się prowadzeniem i wspieraniem badań socjologiczno-literackich na temat polskiej przestrzeni literackiej. Będzie

również publikował i udostępniał w formie elektronicznej specjalistyczne materiały dotyczące rynku książki i jego podmiotów. Na podstawie badań i ekspertyz przygotowywane będą rekomendacje dla podmiotów rynku książki celem podniesienia standardów obowiązujących w polskim polu literackim. IK będzie również organizował szkolenia eksperckie dla badaczek i badaczy, a także osób związanych z różnymi obszarami rynku książki.

- 3) **Pomost.** Program realizowany we współpracy z władzami samorządowymi mający na celu opracowywanie rekomendacji i implementację przygotowanych na ich podstawie rozwiązań dla pola literackiego.
- 4) **Program rezydencjalno-stypendialny.** Jak wspomniałem wcześniej, w związku z przemianami w obrębie pola literackiego, zmieniają się relacje pomiędzy poszczególnymi podmiotami, a także ich widoczność. Grupa docelowa, którą należy objąć wsparciem, jest coraz większa. W związku z tym program rezydencjalno-stypendialny będzie przeznaczony nie tylko dla pisarek i tłumaczy, ale także krytyczek, wydawców, redaktorek, ilustratorów, bibliotekarek oraz księgarzy. Wsparcie będzie udzielane polskim podmiotom w Polsce i za granicą, a także zagranicznym podmiotom na terenie naszego kraju.
- 5) **Certyfikat dla małych księgarń.** Program przeznaczony dla niezależnych księgarń, które nie są zwykłymi podmiotami gospodarczymi, lecz swoistymi instytucjami kultury zajmującymi się – obok sprzedaży książek – również promocją ambitnej literatury. W obliczu pogłębiającego się kryzysu w tym obszarze pola literackiego (liczba księgarń kameralnych spada z roku na rok) konieczne jest wieloaspektowe wsparcie dla księgarń i wyposażenie ich w środki finansowe umożliwiające zwiększenie biblioróżnorodności oferty książkowej, promocję i prowadzenie bieżącej działalności (np. zakup sprzętu, doradztwo, szkolenia czy koszty stałe utrzymania księgarń).
- 6) **Ogólnopolska baza księgarń.** Program realizowany przez IK we współpracy z Polską Izbą Książki, którego celem jest rozwijanie rejestru księgarń, co umożliwia monitoring tego obszaru pola literackiego.
- 7) **Pisma patronackie.** IK jest wydawcą lub współwydawcą czasopism o profilu literacko-kulturalnym, które publikowane są na zlecenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zadanie Instytutu Książki polega na organizacji jak

najlepszych warunków wydawniczych dla osób pracujących w poszczególnych redakcjach. Jednym z celów tej działalności jest podnoszenie jakości debaty nie tylko w przestrzeni literackiej, ale również w całej przestrzeni publicznej.

- 8) **Programy rządowe.** IK zarządza wskazanymi programami dotacyjnymi Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (obecnie na liście programów znajdują się: Czasopisma, Literatura, Partnerstwo dla książki i Promocja czytelnictwa).

BIBLIOTEKI

W ramach programu Biblioteki Instytut Książki będzie prowadził działania zapewniające bibliotekom wsparcie merytoryczne, infrastrukturalne oraz sprzętowe. Wśród realizowanych zadań znajduje się m.in.:

- 1) **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa.** Jest to program uchwalony przez Radę Ministrów w celu „poprawy stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego”. Realizuje go Ministerstwo Kultury i Edukacji Narodowej przy zaangażowaniu Biblioteki Narodowej, Instytutu Książki, Narodowego Centrum Kultury i we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki. Instytut Książki jest operatorem Priorytetu 2 (Inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych). Wnioskodawcy wskazani przez uchwałę mogą ubiegać się o dofinansowanie „budowy, przebudowy, rekonstrukcji, adaptacji lub modernizacji bibliotecznego obiektu budowlanego wraz z jego wyposażeniem”.
- 2) **Komputery dla bibliotek.** Celem programu jest zapewnienie równego dostępu do urządzeń technologicznych (w szczególności „infrastruktury teleinformatycznej i/lub sprzętu komputerowego wraz z urządzeniami peryferyjnymi i niezbędnym oprogramowaniem”). O wsparcie finansowe w ramach programu mogą się ubiegać samorządowe instytucje kultury będące samodzielnymi bibliotekami publicznymi oraz samorządowe instytucje kultury, w skład których wchodzi biblioteki publiczne, dla których organizatorem jest gmina wiejska, gmina miejsko-wiejska lub gmina miejska.
- 3) **Analiza funkcjonowania bibliotek i Ranking bibliotek.** Program realizowany przez IK we współpracy ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy

Polskich, którego celem jest ocena sposobu funkcjonowania bibliotek publicznych, naukowych i pedagogicznych. W ramach projektu prowadzone są także szkolenia oraz badania i działania promocyjne.

